

válogatást. Egy évtized tevékenységét tekintí át a könyvnek ez a része, amely elsősorban szakemberek számára módszertani szempontból lehet érdekes.

Végül — műszaki könyvről lévén szó — feltétlenül szólnunk kell a kötet terjedelmes ábra- és képanyagáról (85 teljes oldalnyi kép és ábra). A távérzékelési alapismeretekhez készült rajzok között sok a felesleges, többször is ismétlődő ábra (van olyan, amelyik négyszer is szerepel), ugyanakkor a szövegben sajnos több fogalom marad érthetetlen éppen a hiányzó ábra miatt. A mellékelt 12 légifénykép közül 11(!) a helytelen képszerkesztés, a rossz fűzési sorrend miatt nem értelmezhető, a hozzájuk tartozó ábrákkal, ill. egymással nem, vagy csak körülményesen hasonlíthatók össze. A 10 ürfelvetel-melléklet közül hétnek pontatlan, megtevesztő vagy rossz az aláírása. Tudományos igényű munkánál ez különösen zavaró.

Gondosabb szerkesztéssel és lektorálással az említett hiányosságok nagy része elkerülhető lett volna, s akkor a könyvet bátrabban ajánlíhatnánk a szakemberek és a távérzékelés iránt érdeklődő olvasók közönség számára.

(L. J.)

UNK JÁNOS: A bab — Phaseolus vulgaris. (Akadémiai Kiadó, Budapest, 1984.)

A babra napjainkban Magyarországon rossz napok járnak, pedig nem „babra megy a játék”. Az exportált szárazbab mennyisége évről évre állandóan fogy. Állandósult az áruhiány a hazai piacon, pedig növekednek az árak. Unk János monográfiájának nem titkolt célja, hogy ezen a kedvezőtlen helyzeten változtassunk, bár a szerző is erősen kételkedik vagyai beteljesülésében. Tulajdonképpen még az sem ismeretes, hogy mekkora is évente a hazai szárazbabtermelés. (Az utolsó — korántsem megbízható — adat 1972-ből származik.) A zöldbabtermelésnél biztosabbnak látszik a kép. A konzerv- és mélyhűtőipar fejlődése, a vásárlói igények módosulása jó hatással volt ezen iparágakra. (Unk János számára is rejtély, hogy a sárga hüvellyű zöldbab fogyasztása — Európában egyedülállóként! — miért kedvezőbb nálunk, mint a zöld hüvellyű.) A zöldbab minden szempontból korszerű eledel, jóízú és mégis kalóriaszegény, fogyasztását sokszor megkerüli szálkássága. Ennek mértéke, fajtanemesítéssel történő befolyásolhatósága a nemesítők nagy feladánya, pedig Magyarországon már 1890 óta folynak babnemesítési kísérletek. S ki hinné, hogy a közkedvelt Juliska bab, amely 1943-ban kapott állami elismerést, még manapság is az egyetlen államilag minősített zöldfogyasztású karósbabfajtánk.

A nemesítési gondokkal küszködő babtermesztés számára létszükséglet az ország területén termesztett különféle tájfajták begyűjtése. Az egyes babfajták génbankja Tápiszelelén a legkorszerűbb számítógépes adatbáziskezelő rendszerek kidolgozására és alkalmazására nyújt lehetőséget. A rendszer létrehozása és működtetése a szerző, Unk János nevéhez fűződik. Unk János monográfiája hézagpótló mű, közérthető, olvasmányos, szép fényképei, rajjai, tudományos alaposága miatt a szakemberek számára nélkülözhetetlen kézikönyv.

(B. M.)

KESSLER HUBERT—MOZSÁRY GÁBOR: Barlangok útjain, vizein. (Mezőgazdasági Könyvkiadó, Budapest, 1985.)

Az első szerző egy generációval idősebb a recenzornál, a második egy generációval fiatalabb. A két szerző tehát akár nagyapa—unoka viszonyban is lehetne, legalábbis koruk alapján. Érthető kíváncsisággal veszi hát kézbe a recenzor a könyvet: honnan e szokatlan párosítás?

Válasz a könyv alapján nem fogalmazódik meg, a tartalom logikai érvet nem kínál. Egyforma, szinte kínosan egyforma terjedelmű osztoznak, ám stílusuk, mondanivalójuk merőben eltérő, az egy kötet nyugodtan két könyv lehetne.

Kessler egy élet tapasztalatait összegezve, higgadtan, bölcsen, tárgyyszerűen, tömören, tényeket közölve ír. Népszerűen, végigtekintve a barlangokról és barlangkutatásról általában tudnivalókat, majd hazánk (idegenforgalmi és gyógyászati célra) hasznosított barlangjait ismerteti. Stílusa kicsiszolt, gördülékeny, magát olvastató, de nyoma sincs benne a korábbi Kessler-könyvek irodalmi ihletésének, élménybeszámolóinak. A tárgyyszerűségbe csak a nevek említésénél csúszik be megjegyzni: a Béke-barlang felfedezése annyira egyetlen névhez, Jakucs Lászlóhoz fűződik, hogy ezt bizony nem lett volna szabad kihagyni.

Mozsáry Gábor része (a könyv második fele) ennek éppen az ellentéte: izzó élménybeszámoló. Élvezetes olvasmány, noha a szerzőben nincs meg Kessler irodalmi ihletése, írói stílusa. Információtartalma csak töredéke a Kessler-résznek, ám a szerényes élmények ezt pótolják, az olvasót lekötik a történetekben egymást követő események. Talán e történetekből is kiemelkedik ez erdélyi Csarnóháza forrásbarlangjának feltárási munkája.

A kötet fotóanyaga is két eltérő részre válik szét: az első rész fotóanyaga életműből válogatott csemegék, a második részé az eseményeket követő riportfelvételek. Ha e kötet két külön könyvként látott volna napvilágot, mindkettőt megvételre ajánlanánk olvasóinknak, jöllehet más-más oknál fogva. Így, egyetlen kötetbe kötve is csak ezt tehetjük.

(G. T.)

PAUL R. HALMOS: Mértékelmélet. (Gondolat Könyvkiadó, Budapest, 1984.)

A matematikai analízis H. Lebesgue-től eredő modern felépítésének középponti fogalma a mérték, a területnek, illetve a térfogatnak analitikus szempontból a legcélsebb általánosítása. Az általános terekben értelmezett mértékfogalom teszi lehetővé az integrál egy átfogó, mégis kompakt elméletének kiépítését, ugyanakkor gyümölcsöző egyéb vizsgálatokat is beindított, mint a valós függvénytan, topológikus csoportok elmélete vagy a valószínűségszámítás modern (Kolmogorov-féle) felépítése. Ennek megfelelően a mértékelmélet fogalomalkotása, tételei nemcsak az analízis különböző fejezeteinek megalapozását szolgálják, hanem azok gondolkodásmódját, jellegzetes bizonyítástechnikáit is át- meg átszövik. Távol eső témák meglepően egységes tárgyalásmódját teszik lehetővé. Éppen ez történik Halmos professzor könyvében, amely röviden ismerteti valamennyi felsorolt témát. Azt teszi lehetővé, hogy a mű, „a” klasszikus mértékelméleti tankönyv egyben az analízis és az egész

matematika legfontosabb kézikönyvévé válhasson. A kitűnő téma hasonlóan kitűnő szerzőre, P. R. Halmosra, a világhírű, magyar származású matematikus-pedagógusra, a matematikai esszéírás egyik legnagyobb élő mesterére lelt. Halmos professzor előadásai, írásai igen pontosan, alaposan felépített mesterművek, külön (nemrégiben a Természet Világa hasábjain magyarul is megjelent) írásban foglalkozik azzal, „Hogyan írjunk matematikát?”. Nem meglepő, hogy az ott megfogalmazott elveit maradéktalanul megvalósította híres, immár magyarul is sorban megjelenő műveiben, a halmazelméleti és a lineáris algebrai tankönyv után a mértékelméletben is. Tökéletes válogatás eredménye a tematika: minden szükséges benne van, semmi sem felesleges. Tudja, kihez szól: az egyetemistától a kutatóig mindenki haszonnal forgathatja, mint a jó tudományos összefoglaló munkák, így szerre tankönyv és kézikönyv. Pontos terv szerint halad: minden részlet a későbbiek teljes ismeretében íródott, nincs feleslegesen általános vagy túl speciális tétel. Mintaszerűen, könnyen észbentartathatóan vezet be jelöléseket, fogalmazása gördülékeny, a szokásos tankönyvistilustól eltérően bőven kommentálja, mindig pontosan megmagyarázza, mi történik. (A mai matematikai közlésmód ennek éppen az ellenkezője: minimumra csökkenti a képletbe nem foglalt közlendőt.) A szerző a maximumot menti ki egy szóbeli előadásból, minden, a témát érintő lényeges megjegyzés szerepel. Ennek ellenére vagy talán éppen az ebből eredő átgondoltság következményeképpen a mű igen tömör. Könnyű megtalálni benne bármit.

Jószívvá ajánljuk a könyvet minden kutató matematikusnak, minden hallgatónak. Párhuzamos olvasmányként nagyon ajánlható Szőkefalvi Nagy Béla: Valós függvények és függvénytörzsek, illetve Császár Ákos: Valós analízis II. c. könyvéhez (remélem a szerzők is egyetértének) a részben átfedő tematika miatt, s reméljük, valamikor elnyeri az egyetemi tankönyv címet is.

Komjáth Péter

ERWIN SCHRÖDINGER: Válogatott tanulmányok. (Gondolat Könyvkiadó, Budapest, 1985.)

A hullámmechanika megalkotójának válogatott írásai most második kiadásban jelennek meg. Indokolja ezt az első kiadás gyors eltűnése a könyvesboltokból, aminek valószínű oka a szerző reneszánsz polihisztorokra emlékeztető, széles horizontú világlátása és humanizmussal átitott gondolkodásmódja.

ALEX GERSCHENKRON: A gazdasági elmaradottság — történelmi távlatból (Gondolat Könyvkiadó, Budapest, 1984.)

A neves gazdaságtörténész elméleti tanulmányát olvashatjuk a modern iparosításról, a vállalkozás és a gazdasági fejlődés összefüggéseiről, valamint néhány esettanulmányt, többek közt az orosz agrárpolitikáról, a századforduló éveinek olasz iparpolitikájáról.

KÁLDOR A. GERGELY J., KULKA F. (szerk.): Az orvostudomány aktuális problémái. 50. kötet. (Medicina Könyvkiadó, 1985.)